

Абат Леметр, папа Пий XII и разширяващата се Вселена¹

Откритието, че Вселената не е статична, а се разширява, има дълбоко философско и религиозно значение, тъй като то подсказва, че нашата Вселена има начало. Едно начало предполага създаване, а създаването възбужда емоции. Тъй като бяха необходими няколко десетилетия от откритието през 1929 г., че Вселената се разширява, до получаване на независими емпирични потвърждения за Големия взрив, едва през 1951 г. папа Пий XII го обяви официално като доказателство за Сътворението. Той каза:

Изглежда, че днешната наука, прелитайки назад през вековете, е успяла да намери свидетелство за величавия миг на първичната *Fiat Lux* (Да бъде светлина!), в който наред с материята, от нищото навред избухнало море от светлина и лъчение, и елементите се разделили и размесили, и формирали милиони галактики. Следователно, с конкретността, характерна за физичните доказателства [науката] потвърди случайността на Вселената, както и добре обоснованото заключение, че светът е произлязъл от ръцете на Създателя. Следователно Сътворение е имало. Ние казваме: “Следователно има Творец. Следователно Бог съществува!”

Цялата история обаче е доста по-интересна. Фактически, първият човек, който предлага Големия Взрив, е белгийският свещеник и физик Джордж Леметр. Леметр притежавал забележителна комбинация от умения. Той започва следването си като инженер, през Първата световна война е награден като артилерист, след това се прехвърля в математиката, докато в началото на 20-те години на 20. век учи за свещеник. След това се прехвърля към космологията, учейки първо при прочутия британски астрофизик сър Артър Стенли Едингтън, преди да се прехвърли в Харвард и да получи втория си докторат, по физика, в MIT.

През 1927 г., преди получаването на втория докторат, Леметр фактически решава Айнщайновите уравнения на общата теория на относителността и показва, че теорията предсказва една нестационарна Вселена и всъщност внушава, че Вселената, в която живеем, се разширява. Идеята изглеждала толкова скандално, че самият Айнщайн възразява с твърдението “Вашата математика е коректна, но физиката Ви е отвратителна.”

Въпреки това, Леметр продължава и през 1930 г. предполага, че всъщност нашата разширяваща се Вселена е започнала като една безкрайно малка точка, която той нарича “Първичен атом”, и че това начало е представлявало, може би като едно подмятане за Сътворението, “Денят, за който няма вчера.”

По такъв начин Големият взрив, който папа Пий така тържествено възвести, е предложен за пръв път от един свещеник. Човек би помислил, че Леметр би трябвало да бъде развълнуван от това папско утвърждаване, но по онова време (1951 г.) той вече се е освободил от идеята, че тази научна теория има теологични последици и в края на краищата маха от коректурите на статията си за Големия взрив от 1931 г. параграфа, коментиращ тази тема.

По-късно Леметр огласи своите възражения относно папското заявление от 1951 г., че Големият взрив е доказателство за Сътворението (не на последно място поради осъзнаване на факта, че ако теорията по-късно бъде отхвърлена, тогава твърденията на Римокатолическата църква за Сътворението може да бъдат оспорени). По онова време той вече е избран член на ватиканската папска Академия, на която по-късно става президент. Както самият той заявява по-късно, “Доколкото мога да съдя, подобна теория остава изцяло встрани от всеки метафизичен или религиозен въпрос.” Папата никога повече не повдигна публично въпроса за отношение между Големия взрив и Сътворението.

¹ Откъс от книгата UNIVERSE FROM NOTHING: Why There Is Something Rather than Nothing of Lawrence M. Krauss.

В тази история има един важен урок. Както съзнава Леметр, дали е имало Голям взрив или не, е въпрос на науката, не на теологията. Нещо повече, дори ако имало Голям взрив (нещо, което всички днешни данни поразително подкрепят), човек би могъл да избере да го интерпретира по различни начини, в зависимост от своите религиозни или метафизични предпочитания. Вие може да изберете да гледате на Големия взрив като на указващ съществуването на творец, ако чувствате необходимост от това, или вместо това да твърдите, че математиката на общата теория на относителността обяснява развитието на Вселената от самото ѝ начало, без намесата на каквото и да е божество. Но подобно метафизично размишление е независимо от обосноваването на самия Голям взрив и е без значение за неговото разбиране. Разбира се, щом прекрачи отвъд простото съществуване на една разширяваща се Вселена, за да разбере физичните принципи, които може да се отнасят за нейното начало, науката може да хвърли повече светлина върху тези разсъждения, което тя наистина прави.

Във всеки случай, нито Леметр, нито папа Пий убедиха научния свят, че Вселената се разширява. По-скоро, както във всяка истинска наука, доказателството дойде от внимателните наблюдения, в този случай направени от Едуин Хъбл, който продължава да ми вдъхва огромно доверие в човешкия род, тъй като той започна като юрист, а след това стана астроном.